

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ.

Ἐπιστολαὶ τοῦ Κόμητος Ιω. Καποδίστρια.

Τόμος ἀ.

Αἱ ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν ἔπταισαν, νομίζομεν, θεωροῦσαι τὰς ἐκδοθείσας ἐπιστολὰς τοῦ Καποδίστρια ώς πειστήρια, τὰ ὅποια δύνανται ν' ἀποφασίσωσι περὶ τῆς τραγικῆς δίκης τοῦ Κυβερνήτου ἀντιτατομένου ώς πρὸς τὸ ἔθνος ἡ τουλάχιστον ώς πρὸς τὴν πολυπληθῆ καὶ ἴσχυρὰν ἀντιπολίτευσιν, ἡ ὅποια περιελάμβανε τὸ μέγα μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τὰ πειστήρια ταῦτα προσάγονται μονομερῶς, καὶ ὥχι κατὰ τύχην, ἡ ἐπὶ σκοπῷ διασαφήσεως ἵσορικῶν συμβεβηκότων, ἀλλ' ἐπίτηδες διὰ νὰ ἐφαρπάσωσι, τρόπον τινα, τῶν συγχρόνων δικαστῶν τὰς ψήφους ἐρήμην τῶν ἀντιδίκων, προσάγονται χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ δικαστής, ὁ ὅποιος ἀναγνωρίζων τὸ ἀδιαιρετον τῶν συμβεβηκότων νὰ τείνῃ τὴν χεῖρά του ἐντὸς τοῦ χαρτοφυλακίου τοῦ Κυβερνήτου διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴν συλλογὴν τῶν ἐπιτισολῶν, ὥστε νὰ χρησιμείσῃ ὥχι πρὸς ὑπέρασπισιν, ἀλλὰ πρὸς ἐκδίκασιν τῆς δίκης.

Ἄλλὰ ἔὰν θεωρηθῇ ἡ συλλογὴ ώς τελεία, καὶ ὅτι καμμία ἀπόκρυψις δὲν ἐκολόβωσε τὴν ἀλληλουχίαν τῶν ἐπιτισολῶν, τὶ ὑποδεικνύουσι μερικὰ ἔπεια πτερόεντα γραμένα ἐντέχνως ἐντὸς ἀλληλογραφίας; Αἱ ἀνταποκρίσεις δὲν περιέχουν παρὰ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν πρόθεσιν καὶ τοὺς δημοσίους ἄνδρας ἀπὸ τὰ ἔργα ὁφείλει τις νὰ τοὺς κρίνῃ Εννοῶ ὅτι αἰσθήματος φλογεροῦ ἡ ἔξιστόρησις ἡμπορεῖ νὰ περιληφθῇ ἐντὸς μυθιστορίας διὰ γραμμάτων τὰ γράμματα δύνανται νὰ περιέχωσι περιγραφὰς τόπων καὶ ἡθῶν, ἡ δύναται νὰ συλληφθῇ κἀνεν ἀπόκρυφον μέρος τῆς ἀνθρωπίνου καρδίας, ὅταν αὐτὴ ἀτημελήτως ἐκχέεται ἐντὸς ἐπιστολῆς φιλικῆς, φευγούσης τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Αλλὰ κυβερνητική τις ἐποχὴ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ περιέχεται ἐντὸς μερικῶν ἐπιστολῶν, καὶ ἔξ αὐτῶν νὰ ημπορῇ τις νὰ δικάσῃ ἀνεκκλήτως τοὺς ἄνδρας καὶ τὰ πράγματα. Ἡ ἐπιστολὴ περιλαμβάνει ἐνίοτε τὴν πρόθεσιν καὶ τὸν σκοπὸν, ἀναπληρώνει ἵσως τὰς ἐλλείψεις τῶν λοιπῶν ἴστορικῶν στοιχείων καὶ ἀποκαλύπτει μερικὰ συμβεβηκότα, τὰ ὅποια χωρὶς αὐτῶν ἔχανοντο ἵσως ἀπὸ τὴν πανδαμάτορα λήθην. Ἐλλὰ πέραν τούτου, ἀπέχομεν νὰ τῇ ἀποδώκωμεν αὐτοτελῆ τινα βαρύτητα.

Οστις θέλει νὰ ἔξιστορήσῃ τὴν κυβερνητικὴν ἐποχὴν, τῷρα ὅτε καθημέραν ἀπομακρυνόμεθα ἀπ' αὐτῆς καὶ κοιμίζονται μικρὸν κατὰ μικρὸν τὰ πάθη τὰ ὅποια ἀνήγειρε καὶ ἀμβλύνεται ἡ προσωπικὴ ἐπιρροὴ, τῇπερ ὅποιαν διὰ τῆς πειθοῦς του καὶ τῶν ἀτομικῶν του πλεονεκτημάτων ὁ Κυβερνήτης ἐνήργει ἐπὶ πλείστους τῶν συγχρόνων του, ὁφείλει νὰ σπουδάσῃ τὰ νομοθετικὰ ἔργα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, νὰ ἀντλήσῃ ἐντὸς τῶν ἀρχείων τῶν δικαστηρίων ὅλας τὰς ὑπουργικὰς καὶ κυβερνητικὰς διαταγὰς, νὰ ἀπεξεργασθῇ ἐν πρὸς ἐν τὰ ὑλικώτερα συμβεβηκότα τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, τῶν διοικητῶν καὶ δικαστῶν τὰς πράξεις, καὶ τότε μεταχειρίζόμενος ὡς συμπλήρωμα τὰς ἐπιτισολὰς, ἡ ἀντιττάτων πρὸς αὐτὰς, ἡμπορεῖ νὰ πλησιάσῃ τὴν ἴστορικὴν λαμπάδα εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ νὰ τὴν δείξει ὅχι καθὼς θέλουν νὰ τὴν παραστήσωσι μερικοὶ ἐπαινέται τῶν παρελθόντων χρόνων, ἀλλὰ ὥπο τὴν ἀληθῆ τῆς ἴστορικῆς ἐποψιν δηλ. τὸ καλὸν μεμιγμένον μὲ τὸ κακὸν, ἀλλὰ τὸ κακὸν ὑπερπερισσεῦον καὶ ὑπερχειλίζον, τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον τὸ κακὸν εἶναι ἐπίφοβον καὶ ὁδυνηρὸν περὶ τὴν πρώτην σύστασιν κοινωνίας τινος.

Ἀρχομένου δ' ἔργοιο πρόσωπον δεῖ θέμεν τηλαυγές.

Δὲν φρονοῦμεν ὅτι ὁ Κυβερνήτης διότι κατέβη εἰς τὸν τάφον, μὲ τρόπον τόσον τραγικὸν, ὁφείλει νὰ φέρῃ τὴν εὐθύνην ὅλων τῶν συμβεβηκότων ἐκείνων. ἐκ τούναντίου πρέπει ν' ἀποδοθῇ μέγα βάρος εἰς ὅσους ἀνήκει, εἰς τοὺς Κ. Γεννατᾶ καὶ Βιάρον, εἰς μερικοὺς δοκησισόφους, μικροὺς τὸν τε νοῦν, τὰ τ' ἡθη, τὰ τ' ὅμματα καὶ εἰς ἄλλους οἱ ὅποιοι τῷ ἐδείκνυον τὴν ῥομφαίαν των, ὡς τὸ ἀκατα-

μάχητον καὶ τὸ ἴσχυρώτερον τῆς παρανομίας ἐπιχείρημα.

‘Αλλὰ περὶ τούτου θέλομεν ἐπανέλθη ἵστας, ὅταν ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν ἐπομένων τόμων· ἂς μὴ παραβιάσωμεν πρὸς τὸ παρὸν τῆς ἱστορικῆς προόδου τὸν χρόνον.

Τὰ πρῶτα γράμματα τοῦ Κυβερνήτου ἀρχίζουν ἀφ' οὗ καιροῦ αἱ ἐφημερίδες διέδωκαν περὶ τοῦ διορισμοῦ του εἰς τὴν προεδρίαν τῆς Ἑλλάδος. ‘Ο Κυβερνήτης γράφων πρὸς τὸν Ἐϋνάρδον, ἀπορεῖ πόθεν ἐδημιουργήθη cette étrange nouvelle. “Οσοι γνωρίζουν τῆς ἐκλογῆς τὰ προηγγείλατα καὶ τὰς ἀναφορὰς τὰς πρὸς τὴν Συνέλευσιν ἀπευθυνθείσας, ὅχι βεβαίως ἀπὸ θείαν ἔμπνευσιν τῶν ὑπογραφόντων, δύνανται νὰ δυσπιστήσωσιν ἐναντίον τῆς ἀπορίας τοῦ Κυβερνήτου ἀναγινώσκοντος ἐντὸς τῶν ἐφημερίδων κατὰ πρῶτον, τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. ’Αλλ’ ἡ πρόσκλησις ἐπεδόθη τέλος εἰς τὸν Κόμητα, ὁ ὅποιος εὐθὺς κατακυριεύεται ἀπὸ τὴν ἀναγκαιοτάτην ἰδέαν τοῦ νὰ συνδέσῃ τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὴν Εὐρώπην. ‘Η ἰδέα αὕτη ἦτον εὐτυχὴς. ἦτον ἡ προχειρότερα ἰδέα πρὸς τὸν Κυβερνήτην κατατρίψαντα τὸ στάδιον τῆς ζωῆς του εἰς τὴν διπλωματίαν, διὰ τῆς διπλωματίας νὰ ζητήσῃ τῆς Ἑλλάδος τὴν διάσωσιν ἦτον ἔγκαιρος διότι, ὅταν ὅλα τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος στοιχεῖα ἐναρκώθησαν ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ ἀπὸ τὴν διχόνιαν, ὥφειλει ὁ ἀναλαμβάνων τὰς ἡμίας, νὰ φροντίσῃ περὶ ἄλλου σωστικοῦ στοιχείου, ἀνακαλύψαντος ἡδη τὴν ἐπίσημόν του ὑπαρξίαν ἐντὸς δημοσίων συνομολογιῶν μεταξὺ ξένων ἐθνῶν.

‘Αλλ’ ἡ ἰδέα αὕτη δὲν ἦτον νέα· ἡ ἀποστολὴ πρεσβευτῶν εἰς τὸ συνέδριον τῆς Βερονῆς αὐτὸν τὸν σκοπὸν εἶχεν· τὸ ἐν Λονδίνῳ δάγειον εἰς τοῦτο κατὰ μέγα μέρος ἔτεινε, καθὼς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ δημοσιευθέντα γράμματα τῆς διοικήσεως καὶ τοῦ Μαυροκορδάτου (ἰδὲ ἀπολογίαν Α. Λουριώτου.)

“Ας ἀκολουθήσωμεν ὁδοιποροῦντα τὸν Κυβερνήτην εἰς Πετρούπολιν. ’Απὸ τῆς καθέδρας ταύτης γράφων εἰς τὸν Κ. Α. Στούρτζαν προαναγγέλλει ὅλας τὰς διπλωματικὰς ἐπιτυχίας του. S. M. J. m’ accorde ma demission, et daigne approuver la marche que je me propose à suivre, pour reconnaître s’ il peut m’ être donné d’accepter la place, à laquelle m’ appellent les Grecs.

Ἡ φράσις αὕτη εἶναι προανάκρουσμα τοῦ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα γράμματος, ὃπου ἀνακεφαλαιοῦνται αἱ κυριώτεραι ἔννοιαι τῆς μακρᾶς συνομίλιας μετὰ τῆς Α. Μ. Ἡ ἐπιστολὴ περιέχει τὰς βάσεις τῆς συνθήκης τῆς 6 Ἰουλίου 1827 μ' ὅλον ὅτι ἐκ τῆς χρονολογίας της, 3 [15] Ἰουλίου, φαίνεται, ὅτι ἐγράφη πιθανώτατα, πρὶν ἡ κοινοποίησις τῆς συνομολογήσεως ἔλθῃ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα· ἀλλ' αἱ ἴδεαι, αἱ δόποιαι μετεβλήθησαν εἰς ἄρθρα συνθήκης, προϋπήρχον εἰς τὸν νοῦν τοῦ Ρωσσικοῦ ὑποθρηγείου καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ἐπὶ τῶν ἴδεῶν τούτων περιεστράφησαν αἱ συνδιαλέξεις καὶ τὰ γράμματα τοῦ Κυβερνήτου.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ συνθήκη αὕτη περιεῖχε συμβιβασμούς τινα μεταξὺ τῆς κυριαρχίας τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἐμφαινόμενον διὰ τῆς βασσαλικῆς ὑποτελείας εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ διὰ τῆς πληρωμῆς ἐτησίου φόρου.

"Οποιος ἐσπούδασε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς Ἑλληνικῆς καταζάσεως, τὸ ἀνίσχυρον τῆς κυβερνήσεώς της, τὴν ἀπαύδησιν ὅλων τῶν ἀγωνιζομένων, τὴν πείναν κατακυριεύουσαν ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἐλλάδος τὴν ἀναρχίαν μαζίζουσαν αὐτὰς, καὶ μεταξὺ τοιούτων συμβεβηκότων τὴν ἐν Τριζήνι συνέλευσιν συσκεπτομένην καὶ ἐνεργοῦσαν ὅχι μὲ τὴν δρασηριότητα ἐκείνην, τὴν ὅποιαν ἀγαπᾷ τις νὰ ἀπαντᾷ εἰς Συνέλευσιν εὑρισκομένην μεταξύ τῆς πατρὶ δος ἐν κινδύνῳ, θέλει πεισθῆ ὅτι τῶν συμμάχων ἡ εὐμένεια δὲν ἡμποροῦσε νὰ συνομολογήσῃ τὶ εὐκταιότερον ὑπὲρ Ἐλλάδος. Ἀλλ' ὁ Κυβερνήτης ἐντὸς τῆς πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα ἐπιστολῆς, ἀποδέχεται μὲ πολλὴν ἀνοχὴν τὰς βάσεις τῆς συνθήκης τῆς ἐξ Ἰουλίου, δὲν ὑποφέρει αὐτὴν προσωρινῶς ὡς ἀναγκαῖον κακὸν καὶ ἐπ ἐλπίδι προόδου καὶ μεταβολῆς ἀλλὰ τὴν ἐπιδοκιμάζει; καὶ τὴν δικαιολογεῖ καθ' ὅλα της τὰ μέρη. "Κατὰ τὴν συνθήκην ταύτην, λέγει ὁ Κυβερνήτης, „ θέλει δεχθῆ καὶ διορίσει ἡ Ἐλλὰς προξενικοὺς πράκτορας. Τί θέλουν οἱ Ἐλληνες στερηθῆ; ἀπεσταλμένους φέροντας τὴν ἐπωνυμίαν μινίστρων ἡ πρέσβεων; τὸ ἐπι- „ κίνδυνον παρὰ ὡφέλιμον δικαίωμα τοῦ νὰ

„ συνάπτωσι πολιτικὰς συμμαχίας καὶ τὸ
κλέος τοῦ νὰ ἔχωσι κυβέρνησιν ἀνωτέραν κατὰ τὸν βα-
θμὸν, πλὴν πολυεξοδωτέραν. „ Ή φράσις εἶναι περίερ-
γος, διότι ὡς ἀθύρματα παιδαριώδη, ὡς ἀνωφελῆ καὶ μα-
ταιόδοξα παράσημα θεωρεῖ τὰ ἐπισημότερα τῆς κυριαρχίας
γνωρίσματα δηλ. τὸ νὰ ἔχῃ τις κυβέρνησιν αὐτόνομον, νὰ
δύναται νὰ συγκοινωνῇ μὲ τὰ ἔθνη διὰ πρέσβεων καὶ νὰ
ἰσχυροποιῇ τὴν ὑπαρξίν του διὰ μέσου τῶν συμμαχιῶν,
τὰς ὅποιας καθιστᾶ ἀναγκαίας ἡ τοποθεσία, τὰ αἰσθήματα
καὶ αἱ κοινωνικαὶ ρόπαι τῆς πατρίδος μας.

‘Ο Κυβερνήτης παλινωδεῖ ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν τῶν
προξένων, ἐντὸς ὑπομνήματος ἀπευθυνομένου εἰς τὰς τρεῖς
αὐλὰς ὅπου, 1 | 12 Ὁκτωβρίου 1827, ἐκθέτει ἐπιτηδείως
τὰς αἰτίας διὰ τὰς ὅποιας εἶναι ἀνάγκη νὰ διορισθῶσι παρὰ
τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει Chargés d'affaires ή résidents.

‘Αλλὰ πῶς νὰ τολμήσῃ εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς νὰ ἐκφράσῃ τὴν
γνώμην ταύτην εἰς τὸν Αὐτοκράτορα ὁ Κυβερνήτης με-
μυημένος δῆλα τὰ μυστήρια τῆς ‘Ρωσσικῆς διπλωμα-
τίας; καὶ ἡ διπλωματία αὐτὴ, ἔξοχως ἐπιτηδεῖα νὰ ἀκολουθῇ
πρὸ αἰώνων τὸ αὐτὸ σύστημα, ἥθελε πώποτε ἐνδώκη νὰ
δημιουργηθῇ ἐντὸς τῆς Μεσογείου, κράτος ἑλληνικὸν ἰσχυ-
ρὸν καὶ ἀνεξάρτητον, πρὸς τὸ ὅποιον ἐδύναντο νὰ σραφῶσιν
ἔξαίφνης οἱ ὄφθαλμοὶ τῶν Τουρκοκρατουμένων χριστιανῶν,
μέχρι τούτου πρὸς ἄρκτον βλέποντες, ὑγροὶ ἀπὸ ἐλπίδας
ἐλευθερώσεως;

‘Ο Κυβερνήτης ὁμολογεῖ πανδήμως πρὸς τὸν αὐτοκρά-
τορα ὅτι θέλει ἀποκρούσει τὴν ἐκλογὴν τῆς Ἑλλάδος “ ἐὰν
,, δὲν τῷ δοθῇ ἡ ἔξουσία νὰ ῥυθμίσῃ ἐπὶ τῶν βάσεων τῆς
,, συνθήκης τοῦ Λονδίνου τὸν τρόπον τῆς μελλούσης
,, ὑπάρξεως τῆς Ἑλλάδος,” δὲν περιορίζεται εἰς τοῦτο·
ἀλλὰ ζητῶν χρήματα “ χωρὶς βοηθημάτων (λέγει)
,, στερούμενος ἴσχύος καὶ δυνάμεως, θέλω ἵδη τὸν Ἑλ-
,, ληνας συρομένους ἀπὸ εἰσηγήσεις ἀπεχθεῖς πρὸς τὸ
,, σύστημα τῶν τριῶν δυνάμεων, νὰ ἐπιζητῶσι τελείαν τὴν
,, αὐτογομίαν των τότε θέλω καταφύγει εἰς τὴν πατρώαν
,, γῆν, ἐντὸς τῆς ἐστίας μου καὶ προβλέπων ἀφεύκτους
,, κοταστροφὰς, θέλω περιορισθῆ νὰ ἐκπληρῶ τὰ καθή-

„κοντα τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς θρησκείας πρὸς τὰ
„πολυπληθῆ θύματα, τὰ ὅποῖα ἔσονται τότε, περισσοτέρας
„συμπαθείας ἄξια. „

Ἐντὸς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἀποδοκιμάζομεν τὴν τε-
λείαν πειθηνιότητα δεικνυομένην πρὸς τὴν *A. A. M.* ἀπὸ
μέρους τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, μὴ λησμο-
νήσαντος ὅτι ὅλοι οἱ δεσμοί του ἐλύθησαν πλέον πρὸς τὴν
Ῥωσικὴν Μοναρχίαν ἀποδοκιμάζομεν τὴν λεπτομερῆ
αὐτὴν ἔκθεσιν τῆς πολιτικῆς του διαγωγῆς, διότι πεποί-
θαμεν, ὅτι ὑπό τινας φράσεις ἀμφιβόλους ὑποκρύπτονται
συνδιαλέξεις ἔχουσαι σχέσιν ὅχι μόνον πρὸς τὴν ἔξωτερην
τοῦ ἔθνους ὑπαρξίν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν τῶν θε-
σμοθεσιῶν διάθεσιν ἀποδοκιμάζομεν τελευταῖον, διότι ὡς
ὅρον τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐκλογῆς θέτει τὴν ὑπόκυψιν τοῦ
Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τὴν Σουλτανικὴν ὑποτέλειαν.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ ἀπειλὴ αὐτὴ ἐπροφέρετο, ἡ σωτηρία τῆς
Ἑλλάδος ἐκλονεῖτο μὲν ἀλλὰ δὲν ἥτον πάντη ἀπηλπισμένη.
Ο πολιτικὸς ὁρίζων τῆς Εὐρώπης ἐκαλύπτετο ἥδη ἀπὸ σύν-
νεφα ἡ μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας συνθήκη τοῦ Ἀκ-
Κερμανίου, ἀντὶ νὰ λύσῃ τὰς μεταξὺ δύο ἔθνῶν διενέξεις, ἐνα-
πέκρυψεν ἐν ἑαυτῇ ἐναύσματα μελλούσης πυρκαϊᾶς καὶ ὁ
Κυβερνήτης δὲν τὸ ἡγνόει ὁ Καραϊσκάκης ἐπιλήσμων ὅλων
τῶν παρελθόντων του, συνῆψεν εἰς ἐν, ὅλας τὰς ζώσας εἰσέτι ἐλ-
ληνικὰς δυνάμεις καὶ τὰς κυθωδήγει θριαμβευούσας κατὰ τῶν
πολεμίων ὑπὸ τὸν Κοχράνον, ἥρωα τῶν Ἀμερικανικῶν
ὅχθων καὶ ἀνωφελῆ κομπολόγον τοῦ Αἴγαίου, οἱ στόλοι μας
ὑπέκυπτον καὶ ὠργανίζοντο τὸ ὑπουργεῖον τοῦ Laferronais
καὶ Μαρτινιάκ προσφιλές εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ εὐεργε-
τικὸν βεβαίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνεκυμονεῖτο τότε διατί
αἱ ἀπελπιστικαὶ αὐταὶ ἀπειλαὶ; διατί ὁ Κυβερνήτης γι-
νόμενος Κασσάνδρα ἀνιάτων συμφορῶν, ἐπέμενεν ἀποφα-
σιστικῶς, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς μήπω ἀπαρτισθείσης
συνθήκης τῆς 6. Ιουλίου;

Πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι ὁ Κυβερνήτης δὲν ἐπεθύμει ἀπέ-
ραντον τῆς Ἑλλάδος ἐπέκτασιν διότι μικρὸν κράτος
ἡμιαυτόνομον, μὲ ὄρεξεις περιωρισμένας, μὲ θεσμοὺς μετρι-
όφρονας ἡδύνατο ν' ἀφεθῆ ἀπὸ τὴν Μοναρχικὴν Εὐρώπην

ύπὸ τὴν ἴσοβιον κυβέρνησιν Κόμητος· ἀλλὰ τῆς Ἐλλάδος ἀνεξαρτήτου καὶ ἴσχυρᾶς ἥθελε πιθανῶς ἐπιζητήσει τὴν χεῖρα κἀνεὶς μνηστήρῳ ἐξ οἰκογενείας Βασιλικῆς. Δὲν εἴμεθα ἐκ τῶν πιστεύντων, τὰς τολμηρὰς αὐτὰς μαντεύσεις ἀλλὰ δὲν εἶναι παράξεναι αἱ αἰώνιαι τοῦ Κυβερνήτου θρηιωδίαι περὶ δεινῶν τὰ ὅποια τὸν περιμένουν εἰς τὴν Ἐλλάδα; δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι ἥθελε διὰ τῶν μεμψιμοιριῶν ν' ἀποσβέσῃ τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἐποφθαλμιώντων εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἐλλάδος;

‘Η περὶ τὰ παράπονα ῥοπή του ἀναφαίνεται εἰς ἄπειρα γράμματα ἀναφέρομεν ἐν ἐκ πολλῶν, τὸ πρὸς τὴν Lady „ Jersey “ Ce ne sont plus les grandeurs, mais les „ misères humaines et des misères affreuses qui vont „ m' environner, si à l'aide de Dieu il m'est donné de „ justifier la confiance dont les Grecs m'honorent. „

“ Εἳν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ κατωρθωθῆ νὰ δικαιώσω „, τὴν πρὸς ἐμὲ τῶν Ἐλλήνων ἐμπιστοσύνην, θέλω περιζοι- „, χισθῶ ὅχι ἀπὸ μεγαλεῖα, ἀλλ’ ἀφ’ ὅτι αἱ ἀνθρώπιναι συμ- „, φοραι ἔχουν φρικωδέστερον. „

‘Ἐπετρέπετο βεβαίως εἰς τὸν Κυβερνήτην, νὰ ὁμιλῇ περὶ τῶν συμφορῶν τῆς Ἐλλάδος, ἀλλὰ πρὸς ποῖα μεγαλεῖα τὰς ἀντιπαραβάλει; πρὸς τὴν δημοβόρον πλουσιότητα καὶ πρὸς τὴν ματαώδοξον ἐπίδειξιν τῶν αὐλῶν, ὅπου μεταξὺ μυρίων αὐλικῶν κρυπτόντων τὴν ἴσχνότητα τῆς καρδίας καὶ τοῦ νοός των ὑπὸ στολὴν καὶ πῖλον χρυσοῦφαντον, μόλις εὑρίσκει τις δύω ἡ τρεῖς ἄνδρας, τῶν ὅποιων τὸ στῆθος πάλλει ἀνδρικὸν παλμόν;

Τὶ μεγαλειότερον, τὶ ἐνδοξότερον ἀπὸ ἔθνος τὸ ὅποιον ὀκτὼ ἥδη ἔτη ἐπιμένει πεινῶν, γυμνητεῦνον, καθημέραν θανατούμενον καὶ καθημέραν ἐπιζῶν, φέρον ῥάκη, πλὴν ῥάκη ἐνδοξα, ῥάκη τὰ ὅποια ἡ ἴστορία δὲν ἀνταλάσσει μὲ τὰ χρυσὰ ἐνδύματα ἐπὶ τῶν ὅποιων κρέμανται τὰ χρώματα, οἱ σαυροὶ καὶ τὰ νομίσματα χιλίων βασιλέων.

Εἰς τὸν πρῶτον τόμον ἀπαντῶνται δύω ὑπομνήματα διπλωματικὰ λόγου ἄξια, πολλὰ γράμματα ὅπου ἀναφαίνεται πνεῦμα, ἀττικισμὸς καὶ εὔκολος τις διαπραγμάτευσις περὶ πολλῶν καὶ ποικίλλων ἀντικειμένων ἀλλ' ἐκτὸς τῶν

διπλωματικῶν ἐγγράφων, τὰ ὅποια κάλαμος γυμνασμένος, πλὴν ὅχι καὶ μεγαλοφυῆς συγγράφει, οὐδαμοῦ ἀλλοῦ δὲν εὐρίσκομεν ἐμβρίθειαν κυβερνητικοῦ νοός.

‘Ο Κυβερνήτης ἔζήτει παντὶ σθένει νὰ ὄργανίσῃ ἐκπαιδευτικὸν κατάστημα ἐκτὸς τῆς Ἐλλάδος, ὅπου οἱ ὄρφανοὶ καὶ ἄστεγοι παῖδες ἥθελον καταφύγει εἰς ἄσυλον καὶ εἰς παιδευτήριον, καὶ περὶ τούτου πολλὰ συνδιαλέγεται μετὰ τοῦ Κ. Γ. Τυπάλδου παὶ Μουζοξύδη· ἀλλὰ φόβεῖται μήπως τὸ ἑλληνικὸν αἴσθημα, ἡ ἐθνικὴ λιτότης, ἡ γλώσσα καὶ ἡ θρησκεία λησμονηθῶσιν ἀπὸ τοὺς ξενιτευομένους παίδας καὶ διὰ τοῦτο ζητεῖ νὰ περιτριγυρίσῃ αὐτὸ ἀπὸ ἄνδρας ἑλληνιςὶ ἐκπαιδεύοντας καὶ ἐνθυμίζοντας εἰς τοὺς νέους τὸν προορισμόν των. Μεταχειρίζεται πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ προβλήματος τούτου ἐπιχειρήματα τείνοντα ὅλα ἐναντίον συζάσσεως ἐκπαιδευτηρίου ἐκτὸς τῆς Ἐλλάδος, καὶ ἀποδεικνύοντα διὰ ἡ πρώτη καὶ ἄφευκτος ἀνάγκη ὅτον ὅχι τοὺς παίδας νὰ ξενιτεύσῃ εἰς γῆν ἀλλοδαπὴν, ἀλλὰ καθηγητάς τινας ἀλλοδαποὺς νὰ εἰσαγάγῃ εἰς Ἐλληνικὸν καὶ ἐντὸς τῆς Ἐλλάδος συγκροτούμενον παιδευτήριον. ‘Οπόσα χρήματα ἡ Κυβέρνησις, φιλόκαλοι πολίται καὶ αἱ φιλελληνικαὶ ἐπιτροπαὶ, κατηγάλωσαν διὰ νὰ διδαχθῶσι νέοι τινες Ἐλληνες τὸν κομψότερον τρόπον τοῦ δένειν τὸ λαιμοδέτιον καὶ διὰ νὰ ἐπιδεικνύωσι πόδα σίλβοντα καὶ χορευτικόν;

Μεταξὺ τῶν σχεδίων τοῦ Κυβερνήτου ὃτον ἡ ἔκδοσις Συνόφεως ἐκ τῆς ὅποιας μερικαὶ προσευχαὶ ἥθελον ἀφαιρεθῆναι καὶ ἄλλαι εἰδικαὶ εἰς τὸ Ἐλληνικὸν ἔθνος, εἰς τὴν κυβέρνησίν του, εἰς τοὺς προστάτας του, ἀρμόδιας εἰς τοὺς δικαστὰς κτλ. ἐπρόκειτο νὰ προστεθῶσι. Τὸ σχέδιον τοῦτο ὃτον εὐφυέστατον, οὐ πάρχουν ἄνδρες θεόπνευστοι, ἀνυψούμενοι τῷ ὄντι μέχρις Οὐρανοῦ διὰ τῆς θεοσεβοῦς μούσης του ἀλλὰ τινες ἄξιοι σεβασμοῦ διὰ τὴν πίστιν των ἀπόζουν τῆς μισοκαλίας τῶν ἐποχῶν ἐπὶ τῶν ὅποιων ἔγραψαν Διατί ὅλ’ αἱ ὄρθοδοξοὶ ἐποχαὶ νὰ μὴ προσθέτουν κἀνένα ὕμνον εἰς τὸν Θεόν, κἀνένα γνώρισμα εὐλαβείας εἰς τὰ ἱερὰ τῆς πίστεώς μας δόγματα; ἐὰν γεννηθῇ μεταξὺ ἡμῶν ὄρθοδοξός τις Λαμαρτίνος, τοῦ ὅποιου ἡ λύρα ἥθελεν ἡχὴν

λατρείαν πρὸς τὸ δόγμα καὶ ὑμνον πρὸς Θεὸν, ἥθελε στερηθῆ τῆς δόξης τοῦ νὰ κατατάξῃ εἰς τὴν Σύνοψιν τῶν προσευχῶν μερικοὺς στέχους του; Ἡ εἰδωλολατρεία ἔθυε τὰ ἐκλεκτότερα σφάγια, διατί νὰ μὴ κατευθύνωμεν ὡς θυμίαμα πρὸς Θεὸν τὰ εὐμορφότερα γεννήματα τῆς θεοσεβοῦς φαντασίας τῶν ποιητῶν μας; (1) Ἀλλ' ἐὰν τὴν ἰδέαν ταύτην ἔξεφραζέ ποτε, κατὰ κακήν του τύχην, ὁ φίλος μου Φαρμακίδης, μία κραυγὴ ἥθελεν ἀκουσθῆ μεταξὺ τῶν σφόδρα εὐσεβῶν τῆς πόλεώς μας. "Ἄρον" Ἄρον σταύρωσον αὐτὸν ὡς Λουθηροκαλβίνον.

'Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιζολῇ πρὸς τὸν Κ. Μουζοξύδην 6 | 18 November 1827 σ. 297, ὁ Κυβερνήτης παρακινεῖ τὸν ἐπίσημον φιλολόγον μας, ν' ἀναζητήσῃ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἐνετικῆς κυβερνήσεως τὰς μενούσας ἐνθυμήσεις περὶ Ἑλλάδος, "οχι", περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀλλὰ περὶ τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸν μεσαιώνα ἢ ἐπὶ τοῦ κράτους τῶν Ἐνετῶν. ,

'Ἡ γόνιμος αὐτὴ ἰδέα ἔμεινε νεκρὰ μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι θέλει εὑρεθῆ ποτε κἀνεὶς γραμματεὺς τῆς ἐπαιδεύσεως, ἄξιος νὰ γίνῃ ἐκτελεστῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου τῆς διαθήκης τοῦ Κυβερνήτου.

Δὲν ἀνήκει εἰς ἡμᾶς νὰ ἐπεξεργασθῶμεν μίαν πρὸς μίαν τῶν ἐπιστολῶν, τὰς ὅποιας ἡ ἀσκονός δραστηριότης τοῦ Κυβερνήτου ἀπεύθυνε παντοῦ, ἐπιζητῶν πρὸ πάντων χρήματα! χρήματα! ἀλλοῦ ἀναλαμβάνων ἵκετικὴν φωνὴν, ἀλλοῦ ἐπιπλήττων ἡ παρακελεύων τοὺς ὀκνηροὺς περὶ τὸν πατριωτισμὸν καὶ ἀνερευνῶν εἰς κάθε τόπον, εἰς πᾶσαν γῆν, ποὺ εὑρίσκεται κεκρυμμένος τις πόρος, ὁ ὅποιος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς παραμυθίαν τῆς πεινώσης Ἑλλάδος. Ἡ ἐπεξεργασία μας θέλει ἐπεκτανθῆ πέραν τοῦ παρόντος φυλλαδίου, ἀλλὰ δὲν θέλει βεβαίως χρονοτριβήσει εἰς τὰ ἀσήμαντα συμβεβηκότα καὶ θέλει περιορισθῆ εἰς ὅσας ἐπιζολὰς ἀποκαλύπτουν τί σπουδαῖον καὶ καινόν.

(1) Πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων ὅμολογοῦμεν ὅτι δὲν ὄμιλοῦμεν περὶ τοῦ Μεσσίου.